

וקראת לשבת עיונג

עיון תורני בפנינו באגודת ובסולת פלאו

גליון מס' 551

פרשת חוקת

ה' בתמוז התש"פ

טל': 054-8457834 | לקבלת העיון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שרה בת מונבאר אורה ע"ה | לע"נ יוסף בן מרסל ז"ל | לע"נ המדוכא ביסורים ר' שמעון חי בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

שח הגר"ד יוסף שליט"א: מצבו הכלכלי של עולם התורה מחייב בקשת סיוע כספי מנדיבים ומשועי ארץ. נקל לשער עד כמה בלתי נעימה היא משימת גיוס הכספים וכמה טורח וצער כרוכים בה.

"מפני מה נגזר עלי לכתת רגלים ממדינה למדינה במשך ימים ארוכים כדי לגייס כספים?" - הקשיתי למרן אבא זצוק"ל.

"ויתרה מזאת" - הוספתי - איך אפשר להבין שעולם הישיבות שיושב והוגה בתורה הקדושה, שכל העולם כולו נברא בעבורה, צריך לעמוד בנסיון כזה של איסוף כסף כדי להחזיק מעט שבמעט, בעוד שבעולם הרחב נתן הקב"ה עושר גדול, ואפילו הערבים התברכו בעושר רב?"

תשובתו המחכימה האירה את עיני ובנתה את השקפתי:

"תאר לך, שראשי הישיבות והרבנים בארץ ישראל לא היו נוסעים לחו"ל, היודע אתה כמה היה העולם מפסיד מכך?! בחו"ל יש קהילות גדולות שהדרך היחידה שלהן להכיר מקרוב תלמידי חכמים אמיתיים, הממיתים עצמם באהלה של תורה, היא אך ורק דרך אלו שבאים להתרים אותם!"

כשנסעת למקסיקו, לניו יורק ולכל שאר המקומות, זכית לתקן שם כל מיני דברים וללמד שם תורה. הקב"ה רוצה שתכתת רגליך כדי לזכות את הרבים, ודאי אילו היה לך כסף - לעולם לא היית נוסע!

עוד סיפר: בשנת תש"ז נקרא מרן לכהן ברבנות מצרים. שָׁמַע דרשותיו המלהיבות הגיע עד לאזני המושל. יתכן שהלה חיפש רק אמתלה להתלות בה ויתכן גם שהשפה העברית שבה נמסרו השיעורים היתה לצנינים בעיניו, והוא שלח את פקידיו לשאול את מרן מדוע הוא מדבר לפני הקהל בשפה הציונית הזו? ומרן השיב: "אני מדבר בשפה של הקב"ה שנתן לנו את התורה". המושל התקצף על תשובתו של מרן ואיים עליו ברצח, אך מרן נשאר שָׁלֵו ברוחו, והשיב לו שאינו מתעסק בפולטיקה ועל כן אינו מפחד משום דבר. לאחר אירוע זה דיבר רבה הראשי של מצרים עם שר הפנים והלה נזף באותו מושל על התנהגותו.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

"ברוך שבחר באומה זו, וחלק מחכמתו ליראיו!"

הגאון רבי צבי דידי זצ"ל, כתב בספרו "ארץ צבי" רעיון נאה שמקשר את סוף הפרשה הקודמת לפרשתינו, ובו לקח מאלף שיש לו אף השלכות אקטואליות...

פרשתינו פותחת בחוקת הפרה האדומה שלא עלה עליה עול, ומאפרה היו מזין על טמאים כדי שיוכלו לעלות לבית המקדש (כיום שאין לנו אמצעי זה לטהרה, אסורים אנו באיסור חמור לעלות למקום המקדש החרב - איסור זה שווה בחומרתו לאכילה ביום הכיפורים, רחמנא ליצלן. ומי שכבר נכנס לשם, חייב לשוב בתשובה. דהיינו להתחרט על כך, לבקש מה' מחילה, ולהמנע מכניסה לשם בעתיד).

במשך אלף וחמש מאות השנים עד לחורבן הבית השני, נעשו תשע פרות אדומות בלבד. את העשירית יעשו בבוא המשיח במהרה בימינו, ובה ניטהר כולנו ונעלה לבית המקדש ברינה, ושמחת עולם על ראשינו! הפרה האדומה יקרת מציאות היא, שכן חייבת היא להיות "תמימה", היינו מושלמת באדמומיותה. שאם יש בכל גופה אפילו שתי שערות לבנות או שחורות, הפרה פסולה. אם עלה עליה עול, הניחו עליה איזה משא, נפסלה הפרה. רבות הן הלכותיה, וסודה נסתר.

נדירה היתה פרה כזו, מושלמת ותמימה, אדומה לחלוטין, שבעליה לא השתמשו בה כלל לעול ולמשא.

בהקשר זה, מסופר בדברי חז"ל סיפור מופלא. מעשה והוצרכו ישראל לפרה אדומה, ולא מצאו. הגיעתם הידיעה, שבעדרו של נכרי אחד מצויה פרה אדומה. הלכו אצלו ואמרו לו: "מכור לנו את הפרה האדומה שברשותך, שאנו נצרכים לה". אמר להם: "אדרבה, תנו את דמיה, וקחוה!" שאלו אותו: "וכמה הם דמיה?" אמר להם: "ארבעה זהובים".

עד שהם הולכים להביא את הדמים, תמה אותו גוי: לשם מה צריכים היהודים פרה מעדרך, ופרה זו דוקא? התעניין, וסיפרו לו עניין הפרה האדומה. הבין איזה אוצר מצי ברשותו. כיון שבאו והביאו את הדמים, אמר להם: "התחרטת, ואיני מוכרה".

הבינו, ואמרו לו: "שמא להוסיף על דמיה אתה מבקש? אמור כמה אתה רוצה". כיון שראה אותם דחוקים, העלה את דמיה לאלף זהובים! הסכימו, והלכו להביא את הדמים.

אמר לנכרי אחד, חברו: "בוא וראה איך אני צוחק ביהודים אלו! כלום הם מבקשים, אלא פרה שלא עלה עליה עול. הרי אני נוטל את העול ונותנו עליה, מצחק בהם ונוטל את ממונם!" עשה כן, נתן עליה את העול כל הלילה, ובבוקר הסית. הגיעו חכמי ישראל, וצורר המעות בידם. הראו לו את הזהב הרב, שמח והוציא להם את הפרה, הסתכלו בה והבינו הכל. כי סימן מובהק יש לפרה שלא עלה עליה עול. שתי שערות יש בצוארה, במקום נתינת העול, שכל זמן שלא עלה עליה הרי הן זקופות, וכשעולה עליה העול הן נכפפות.

ועוד סימן, שכל זמן שלא עלה עליה עול, עיניה מביטות ניכחה. ברגע שהעול עולה עליה פוזלות עיניה לעבר העול בחשש וחוטר מנוחה. כיון שראו שהשערות כפופות והעיניים פוזלות, אמרו לאותו רשע: "טול את פרתך, אין אנו צריכים לה. תצחק על בני משפחתך..."

כיון שראה שהחזירו לו את פרתו והפסידו במו ידיו כל אותו אוצר, אמר: "ברוך שבחר באומה זו, וחלק מחכמתו ליראיו!" נכנס לביתו וחנק עצמו למוות. ועליו נאמר: "כה יאבדו כל אויביך, ה'!"

והבורא יתברך קורא הדורות מראש המגיד מראשית אחרית, רמז כל זה בתורתו הקדושה. שכתב בסוף הפרשה הקודמת: "ואת קדשי בני ישראל לא תחללו, ולא תמותו", והסמך לכך פרשת הפרה האדומה. לרמז על אותו נכרי שביקש לחלל את קדשי ישראל, והרגישו בתרמיתו ולא הניחו לשים עצמם לשחוק - והמית עצמו!

אמנם כן, לא היה אדם במהלך ההיסטוריה כולה, מזה שלושת אלפים שנה, נכרי או מזרע ישראל, שביקש להתקלס בעם ובדתו - ולא יצא וידיו על ראשו. ואם חשב שהוא הפיקח, והוא החכם - צחק מי שצחק אחרון...

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

מדוע פרשת פרה אדומה נסמכה למחלוקת קרח?

מדוע פרשת פרה אדומה העוסקת בטהרת טמא מת מטומאתו, נסמכה לפרשת קרח העוסקת בענייני מחלוקת ולשון הרע? לכאורה, אין כל קשר בין העניינים.

אם נחזור לעצם מחלוקת קרח ועדתו, נבחין לכאורה שהיא מבוססת על טענות הגיוניות, מדוע חוט אחד של תכלת פוטר תלית שלמה ואילו כאשר התלית כולה עשויה מתכלת, היא לא כשרה ללא חוט של תכלת וכן בית שמלא בספרי קודש, אינו פוטר את הבית ממזוזה, בה יש קלף פרשה אחת בלבד.

באה התורה בתחילת פרשתנו ומורה לנו: "זאת חוקת התורה!" גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה! אף על פי שהפרה מטהרת את טמאי המתים היא מטמאת את העוסק בה. את עניין כמס זה, אפילו שלמה המלך ע"ה, החכם באדם, לא הבין כפי שהעיד (קהלת ז, כג), "אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני" (במדרש "תלפיות" נרמז שגימטרייה "והיא רחוקה" עולה בגימטרייה "פרה אדומה").

לכן בסמיכות פרשיות אלו, התורה באה ללמדנו שיש לשמור על חוקיה אפילו אם אנו לא מוצאים טעם או הגיון בדבר כי במקום שנגמר ההיגיון, שם מתחילה האמונה. כמו שאמרו רבותינו ז"ל, "מנעו בנכם מן ההיגיון" (ברכות כח:).

מצות פרה אדומה מכפרת על חטא העגל. רש"י ז"ל, הביא על כך משל, לכן שפחה שטיגף פלטיץ של מלך. אמרו תבוא אמו ותקנח הצואה כך תבוא פרה ותכפר על העגל.

ויש להבין את הקשר בין פרה אדומה לחטא העגל?

בספר ה"כוזרי" הסביר, שבחטא העגל בני ישראל הלכו בשרירות ליבם כי חשבו שהם יודעים הכל. על פי חישובם עברו כבר ארבעים יום ומשה רבנו היה אמור כבר לרדת מן ההר ומשלא ירד חששו כי לא ישוב עוד לכן פיתחו לעצמם עגל שיהיה מקשר אותם לה'. בני ישראל הכניסו את ההיגיון שלהם למצוות התורה ובכך גרמו לאסון לאומי לדורות. לעומת זאת, מצות פרה אדומה היא סתומה ולא מובנת, חוקה גזרתי ואין לך רשות להרהר אחריה, זהו התיקון למעשה העגל בו נתנו דרוור להלך מחשבתם.

לפעמים אנו עלולים לא להבין דברים מסוימים באמונה, בהלכה או בהשקפה, לעיתים אנו מתייעצים עם תלמיד חכם בעניין מסוים ולא "שלמים" עם תשובתו, אך כאן הוא כור המבחן, זהו הזמן להוכיח את נאמנותנו ואמונתנו למקום, לתורתו ולחכמיו שבכל דור ודור! כפי שצויתה אותנו תורתנו הקדושה: "על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (דברים יז, יא). אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין! (רש"י).

(שולחן שבת המבורא)

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"זאת חקת התורה" (יט, ב).

מפרש רש"י: גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה! מעשה שהיה באחד מעשירי העיר לודז' שירד מנכסיו והגיע לפת לחם. רב העיר, הגאון רבי אליהו חיים מייזל, הטריח את עצמו וסבב בין בתי עשירי העיר כדי לאסוף "מתן בסתר" לאותו אומלל.

באחד הבתים נתקל רבי חיים בעשיר קמצן שלא רצה לפתוח את ידו וטען בלהט כי אין הדבר נכון, כיון שאותו אדם כלל לא ירד מנכסיו אלא נותר עשיר כשהיה, על כן אין זו מצוה כלל לתת עבורו ממון. בעמל רב שכנע רבי אליהו חיים את העשיר עד שלבסוף שוכנע ונתן מתת יד הגונה.

כעבור זמן שמע רבי אליהו חיים כי העשיר הקמצן מתפאר באוני רבים במעשה הצדקה שעשה והדבר גורם בושה והלבנת פנים לאותו מסכן שירד מנכסיו. זימן הרב אל ביתו את העשיר הקמצן, וכאשר זה בא נזף בו הרב על מעשיו ואמר: בתחילה טענת בפני כי אין זו כלל מצוה לתת לו, ואילו לאחר מכן אתה מתפאר ברבים במצוה הגדולה שעשית...

הדרך הנכונה - אמר הרב - היא לנהוג בדיוק להיפך, שכן רש"י אומר בתחילת פרשת חקת: "גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה", בתחילה על האדם לקיים את המצוה כאילו היא גזירה שאין עליה עוררין, ולאחר שזכה לקיים את המצוה אין לו רשות להרהר אחריה... עליו לחשוב כאילו לא עשה מאומה!

"ומזדבר מתנה" (כא, יח).

"ומזדבר מתנה" - אמר הצדיק רבי ישראל מרוז'ין - ה"מדבר" הוא סמל של יושר ונקיון כפים, כמו שדרשו חז"ל במסכת סנהדרין (דף מ"ט).

מעשה שסיפר הצדיק רבי אברהם מסלונים, בעל "ברכת אברהם", שאירע בילדותו בעיר טבריה. באותה עת, לפני כמאה ושלושים שנה, היו כל תושבי העיר יראים ושלמים ויושרם היה בתכלית. פעם אחת פנה הילד אברהם אל חנות המכולת בשליחות אמו. לפני הדלפק היו מונחים מספר שקים, שקי קמח, שקי סוכר, שקי שעועית וכדומה. הילד עמד והמתין לתורו.

לפתע ראה אברהם אבן קטנה בתוך שק השעועית. נטל אברהם את האבן מתוך השק ועמד להשליכה אל פח האשפה. ילד! - גער בו החנווני - מדוע אתה גורם לי נזק?! אני?! - תמה אברהם הקטן - איזה נזק גרמת?

ראה נא - השיב החנווני בנועם - אני קונה שק שעועית זה כמות שהוא, מעורב במעט עפר ואבנים קטנות וכך אני מוכר את הסחורה. אין במעשה זה משום הונאה, מכיון שהכל יודעים כי כך הוא הדבר ועל מנת כן הם קונים את השעועית. בבית בורר כל קונה את האבנים ושוטף את העפר.

עכשיו - סיים החנווני - כאשר הוצאת את האבן, הפחתת ממשקל השעועית!... משום כך גרמת לי נזק! הבין הילד ששגה וביקש לתקן את אשר עיוות. משום כך נשא את ידו ועמד להחזיר את האבן אל השק...

לא!!! - זעק החנווני - אוי ואבוי!!! מה קרה? נבהל הילד וידו קפאה באויר... אם היתה האבן שם מתחילה - הסביר החנווני - הדבר מותר, אבל לערב אבן לאחר מכן - זה גזל גמור! לאחר כשמונים שנה סיפר האדמו"ר רבי אברהם כי עדיין מהדהדת באוזניו זעקתו של החנווני הישר שלימד אותו מהו גזל!!!

בנתיב ההלכה

הרה"ג יעקב כהן שליט"א
דיין ומר"צ בר"צ "נווה ציון"

יעוץ חינוכי (ג)

עם מי מתייעצים?
נקדים ווארט מהגאון
מווילנא זי"ע על

הפסוק במשלי "ותשועה ברוב יועץ". מדייק הגאון, לא כתוב "ברוב יועצים" אלא "ברוב יועץ", כלומר - לדבר הרבה, ברוב, אבל רק עם יועץ אחד.

יש אנשים המחליפים יועצים כמו גרביים. כל מי שמסר הרצאה או הרשים אותם, הופך ליועץ אישי. סגנון כזה מזמין בלבול וחוסר כיוון ברור. חייבים להשקיע מחשבה רבה; מי מכיר אותי, מי מבין אותי, ולהחליט במי אני בוחר כיועץ ואתו להתייעץ בלי סוף.

בכל הקשור לבעיות חינוכיות, חשוב שהיועץ יהיה יהודי משלנו, שמבין את הניואנסים הדקים. איש מקצוע מבחוץ, למרות הידע והתעודות, פעמים רבות אינו מסוגל להבין קושי של בית משלנו. הוא גם לא יבין מצוקה של בן ישיבה, ולא יבין את הדקויות של פריצת מסגרת. ככל שהיועץ קרוב יותר, מחובר יותר - הוא יעזור

יותר (בשונה מבעיות רפואיות ונפשיות, שם דווקא המקצועיות קובעת). רבות! אין שום סיבה להתבייש... יש כאלו שבגלל ה"כבוד" מעדיפים יועץ רחוק, מישהו שאינו מוכר ואינו מכיר, ובגלל נתון זה הם מפסידים את העיקר, את ההבנה שהיא החלק המרכזי והחשוב בכל הטיפול.

אני מרגיש חובה להוסיף נקודה חשובה: יש אנשי חינוך רבים, שברמה האישית - מתמודדים, וד"ל. נוטים להגדיר זאת כ"סנדלר ההולך יחף"... הכל נובע מתפיסה מוטעית ש"מה כבר יכולים לחדש לי היועצים למיניהם, בתחום שאני עצמי עוסק בו, ובהצלחה"... וזו טעות!

הניסיון טוב וחשוב, אבל הוא תועלתית רק בנוגע לתלמידיו, שם אנחנו אובייקטיביים ושכליים. בכל מה שנוגע לילדינו, עצמנו ובשרנו, אנחנו רגשיים ונוגעים בדבר, אנחנו לא רואים את הדברים באור הנכון. במקרים רבים דווקא אדם חיצוני, שייכתן שאינו "מייבין גדול", הוא זה שידע לתת עצה מעשית, ויפה שעה אחת קודם. ככל שנפנים שבבית אנחנו הורים כמו כולם, יקל עלינו להתייעץ ולהיעזר... בברכת "ותקננו בעצה טובה מלפניך".